

akega delovnega človeka

Ameriški film

Zmajevno seme

Dela znane ameriške pisateljice Pearl Buck poznamo precej že izpred vojnih časov. Brali smo jih v prevodih in gledali v filmu. Značilno je za njih risanje razkroja kitajske družbe v času Sunjatsenove revolucije, ko je razpadla fevdalna družba na ureditev v svojem, že več stoletij jalovem kulturnem življenju in jo je začela nadomeščati evropeizacija politično ekonomskega življenja, ki ni prinesla Kitajcem le rastoče industrializacije, temveč tudi revolucionarne ideje socialne pravičnosti.

Ta problem je bistveno zadal prav srš kitajske družbene ureditve »velike družine«, ki ni imela le svojih gospodarskih, temveč tudi etične temelje v Konfucijevem nauku. Prav zaradi tega je preskok iz fevdalnega reda v nove družbene ureditve še posebno poudaril nasprotje med starimi in mladimi generacijami v kitajski družbi.

Problematika razkrajanja »velike družine« in vdora zapadnjaških idej, civilizacije in gospodarskega boja v kitajsko družbeno življenje je predmet vseh del pisateljice Pearl Buck.

Res je, da jih ona gleda in opisuje iz zrelišča ameriškega meščanstva in se vrti zaradi tega največ v okolju kitajskega meščanstva in kmečkega življenja. Vendar so socialna nasprotja v kitajski družbi zaradi kolonialnega sistema izkoriščanja tako silna, da se ni mogla izogniti vsaj deloma slikanju bede kitajskega proletariata. To daje njenim delom dokaj močno socialno obeležje, ki se sicer ne stopnjuje v revolucionarno kritiko stanja, temveč ostane pri vrhu v sentimentalnem socializmu, kakor nam je poznan iz prvih slikarjev socialne problematike posebno pri Angležih, iz Dickensa in podobno. Iz tega gledanja pisateljica družbena nasprotja sicer omiljuje, jim najde rešitev v kompromisnih rešitvah in daje s tem izkrivljeno sliko problematike in življenjskega okolja, vendar ne toliko, da ne bi pazljiv bralec mogel iz danega izluščiti nepotvorjeno obliko stvarnosti.

Kar velja za leposlovna dela pisateljice, velja v pomnoženem še bolj za filme, izdelane po njenih romanih. To je kar razumljivo, kajti scenarij mora stisniti v romanu v številnih slikah na

široko razpleteno in bogato ponazorjeno zgodbo v dogajanje nekaj ur, kjer ne sme splahneti zaradi utrujenosti gledalčeva pazljivost. Zaradi tega je filmska obdelava večjih leposlovnih del nujno stisnejna na prikaz ožje zgodbe in v premočrtno dejanje. Prepričljivost pripovednih orisov in ilustrativnih epizod pa morata nadomestiti slika in igra.

Tudi v filmu »Zmajevno seme« je opustil scenarist zavedno vsa tista stran-

ška dejanja, ki polnijo v romanu skellet osrednjega dogajanja. Zgodba nam pripoveduje, kako se bliža osvojevalna vojna, ki so jo leta 1937 začeli Japonci, mirni kitajski vasi, ki živi že stoletja enakomerno življenje, izpolnjeno z delom na polju in modrovanjem starih ob čaju ter utrjeno po kolesnicah izročila in okostenelih predsokov. Res je, da so tudi v to zatišje kmetov, ki so zrastle z zemljo tako močno, da odklanjajo vero v okroglo zemljo, ker se jim zdi, da bi jim antipodi kradli zemljo, ki je njihova v svoje najgloblje srži, zapluskali valovi novih idej, ki jih nosi nastajajoča napredna mladina, toda samo posamezniki so zadeti in kolektiv gleda na njih kot na čudo in malce bolne člane družine. Ko se napolnijo ceste z begunci, ki jih odrija pred seboj fronta, najdejo prav mladi rešitev v begu, ko gredo na svobodno ozemlje. Stari po duhu pa ostanejo pasivno čakajoč okupatorja v veri, da miroljubnim ne bo škodil. Tako japonski okupator se takoj pokaže v vsej grozotni podobi za-sužnjevalca in uničevalca.

Nekdaj cvetoča vas je spremenjena v razbito zavetišče stradalajočih sužnjevc, ki sejejo in žanjejo za tujca, sami se pa hranijo s plevami. Silno trpinčenje spremeni miroljubne kmete v odločne borce za svobodo, ki požgo lastne domove in polja ter odidejo v gore, od koder se bodo borili za osvoboditev rodne grude.

Ceprav nastopajo v filmu, ki ga je izdelala leta 1944 M. G. M., sami nemongolski igralci Katharina Hepburn,

Walter Husten, Mac Mahon itd., nima mo dojma, da se ne odvija pred nami kos kitajskega življenja. Tu ne gre za sluga le dobrim maskam in spretni scenični sliki, temveč predvsem odlični igri, ki postavlja pred nas tako življenja polne značaje, da ob njihovi človeškosti pozabljamo na ekstatičnost okolja, sredi katerega žive. Režiserje ma Jacku Conwayu in Haroldu S. Bouquetu je uspelo, da obvarjeta film tako plitke sentimentalnosti, ki je že kar udomačena v gledaliških in filmskih produkcijah iz vzhodnoazijskega okolja od nastanka opere »Butterfly« sem. Prav tako pa sta znala obdržati pri scenah o grozodejstvih japonskega okupatorja tisto mero, kjer deluje prikaz z dokumentarno prepričevalostjo, ne da bi se spuščala v oduren naturalizem, ki čisto uniči v gledalcu občutje sočustvovanja in sodoživljanja, kakor smo ga zadnje čase često srečali v angleških filmih.

Prav zaradi svoje humanistične srži bo film, to sem prepričan, dobro obiskan.

P. B.